

1. Z Belska do Mravníka

Ak si chcete urobiť dobrý základ spoznávania tejto časti Liptova, je prirodzené, že začnete v najmenšom, ale o to krajšom, meste Liptova, v Liptovskom Hrádku; Meste s tradíciami lesníctva, drevárstva, hutníctva, obchodu, ale aj originálneho umenia a krásnej prírody. Prejdite sa miestami, ktorými kráčala história a ľudia, ktorí ju v tomto meste vytvárali, miestami zaujímavými a príťažlivými aj dnes.

Trasa spája dve najstaršie osady, ktoré v minulosti vznikli na území Liptovského Hrádku – osadu Belsko a osadu Mravník.

POPIS TRASY:

Z najstaršej časti mesta od stredovekého hradu, v súčasnosti Grand Castle (1), okolo jazierka (2) prejdite na Hradnú ul., ktorá s Ul. Pod lipami patrí medzi najstaršie zástavy mesta. Pri gymnáziu odporúčame odbočiť do arboréta (3), prípadne pokračujte cez nadjazd do druhej najstaršej časti, bývalej osady Mravník, so zaujímavými prírodnými, kultúrnymi a architektonickými miestami (4, 5, 6, 7)

(1) Najstaršia časť mesta

OSADA BELSKO vznikla na území dnešného Liptovského Hrádku pravdepodobne už v 11. alebo 12. storočí, prvá písomná zmienka je však až z roku 1316. Rozkladala sa medzi dvoma riekami Váhom a Belou. Na pozemkoch osady Belsko dal zvolenský župan Donč postaviť kamenný hrad. Rok 1341 je prvou písomnou zmienkou o hrade. Počas šiestich storočí sa v ňom vystriedalo približne 55 vlastníkov - majiteľov, správcov, ku ktorým sa dostal buď darovaním, alebo kúpou (keď kráľovská pokladnica zívava prázdnotou), násilným dobytím, alebo vymenovaním za jeho správcu. Medzi jeho významných majiteľov patrili Magister Donč, kráľ Žigmund Luxemburský, Peter Komorovský, kráľ Matej Korvín, Imrich a Štefan Zápoľskí, Thurzovci, rod Balassovcov, Magdaléna Zai s manželom Mikulášom Šándorfim, ktorí pristavili k hradu renesančný kaštieľ (1601 – 1603). Posledným majiteľom hradu bol Emanuel Lichtenštejn, nepriamy potomok kniežaťa Jána Adama Lichtenštejna, ktorý hrad odkúpil od cisára Leopolda I. a vlastnil ho do roku 1731. V ďalších rokoch ho využívali hrádockí prefekti.

(2) Kaplnka sv. Jána Nepomuckého na skale v jazierku

Pôvodne tu údajne stála iná kaplnka, meno autora sa však nezachovalo. Dnešná je neodmysliteľnou súčasťou tohto historického územia

(3) Arborétum – chránená študijná plocha

Pravdepodobne v rokoch 1886 – 1888 sa začalo pod vedením vtedajšieho riaditeľa novovytvorenej Horárskej školy, Rudolfa Benkôho aj so zakladaním lesníckeho botanického parku. Pôvodný botanický park bol založený v prírodne - krajinnárskom slohu. Rozkvet arboréta nastal najmä po roku 1928, kedy školu viedol Bohuslav Procházka. Tento v rokoch 1920 až 1933 uskutočňoval mnohé výsadby cudzokrajných drevín a pokračoval tak v diele začatom Rudolfom Benkôm. V súčasnej dobe sa v Hrádckom arboréte nachádza okolo 740 taxónov drevín (155 ihličnatých a 585 listnatých). Arbo-

rétum je v zmysle Zákona o ochrane prírody a krajiny vyhlásené za chránený areál so zaradením do 4. stupňa ochrany.

Druhá najstaršia časť mesta

(4) V Osade Mravník dal v roku 1777 Ján Xaver Girsík, prefekt likavsko-hrádockého panstva, vysadiť LIPOVÚ ALEJ pri príležitosti 1. výročia vzniku Spojených štátov Amerických. Prechádzkou v objati vyše dvestotridsať ročných líp môžete vidieť madonu s dieťaťom (NKP), pieskovcový križ, ktorý sa nachádza na mieste kryty pre úradníkov panstva, ako aj budovu stanice Považskej lesnej železničky.

(5) Kostol navštívenia Panny Márie, postavený v klasicistickom štýle v roku 1790. Z tohto obdobia pochádzajú aj nástenné maľby a hlavný oltár v strede s obrazom Ukrižovania od autora J. Lercha. Socha sv. Františka z Assisi (darovaná Františkánskemu klášturu v Okoločnom) a organ pochádzajú z dielne Ondreja Pažického z roku 1799.

(6) Solný úrad (dnes sídlo Národopisného a Ovčiarkeho múzea)

Budova bola postavená v druhej polovici 18. storočia ako administratívna budova kráľovského solného skladu. Slúžila aj ako sídlo Medného úradu v Liptovskom Hrádku – Kupferamt in Hradek. Komorský lesný prefekt František Wisner z Morgenstermu má veľký podiel na zveladení historickej budovy. Jemu sa pripisuje výtvorná výzdoba priestorov Solného úradu s pruskými klenbami. Na stropoch je štuková výzdoba a farebné iluzívne maľby s rastlinným a geometrickým ornamentom, ktoré boli nájdené pod omietkami pri rekonštrukcii v rokoch 2003 – 2004 – ide o vysokú kvalitu dekoratívnej výzdoby technikou secco, so špičkovou majstrovskou úrovňou umeleckoremeselného spracovania a kultivovanou farebnosťou.

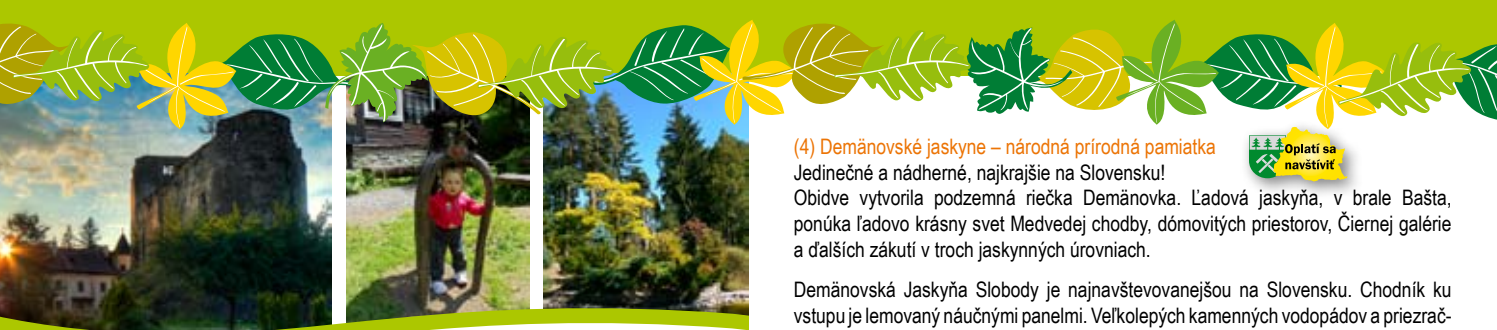
(7) Váh je najdlhšia slovenská rieka.

Vzniká sútokom dvoch menších riek - Bieleho a Čierneho Váhu. Územím SR preteká v dĺžke 403 km. Belá je pokračovaním Tichého potoka, vzniká na sútoku Kóprovského a Tichého potoka. V Liptovskom Hrádku v malebnom a „fotogenickom“ prostredí Pod Ťústom sa Belá vlieva do Váhu.

Mesto Liptovský Hrádok – www.lhcity.sk,
tel. č. +421 445 202 114, +421 445 202 118, GPS N: 49°2'13.2", E 19°43'15.6"

Solný úrad – Národopisné a ovčiarke múzeum – www.liptovskemuzeum.sk,
tel. č.: + 421 44 522 24 85, GPS N: 49° 2' 3,983" E: 19° 43' 6,660"

2. Liptovským krasom

Ak chcete poznať to, čo sa odkryje len „bádateľom“ – musíte zostúpiť do hĺbín a skamarátiť sa so zvlíami, ktoré ich po tisícročia vytvárali.

Trasa vám umožní vojsť do tajomného sveta jedinečných priestorov podzemia, ktoré sú svedectvom sily prírody a citlivého zásahu človeka. V jej závere precítite inú prírodnú dimenziu v zelenom objatí arboréta.

Pozn.: Na Slovensku je známych vyše 4000 jaskýň a priepastí, pre verejnosť je sprístupnených 16, z toho na území Liptova 4.

POPIS TRASY:

Liptovský Hrádok – Grand Castle (1), Važecká jaskyňa (2), Stanišovská jaskyňa (3), Demänovské jaskyne (4), Liptovský Hrádok – Hrádocké arborétum (5).

(1) Liptovský Hrádok – Hrad a kaštieľ – Národná kultúrna pamiatka

Tu začnite – krátkym nahliadnutím do podzemnej šachty, o ktorej sa šepká, že bola únikovou cestou vedúcou z hradu do Podturne. Je súčasťou komplexu stredovekého hradu. Nazrieť do nej možno v rámci prehliadky so sprievodcom. Rovnako aj do „Hradu a kaštiela“ z roku 1341 a 1603, s bohatou históriou a zaujímavými životnými príbehmi jeho mnohých majiteľov. Za všetkých spomenieme najvernejšiu z nich – Magdalénu Zai, ktorá sa počas svojho života 5 krát vydala, vždy za nového majiteľa tejto stredovekej usadlosti preto, aby v nej mohla ostať a nakoniec aj dožiť. Objekt s dobrou gastronómiou v súčasnosti slúži cestovnému ruchu.

Pri prechádzke okolo jazierka nájdete v trávniku malý kamenný reliéf – Magna via – upozornenie na historickú kráľovsko-cisársku poštovú cestu dlhú približne 1000 km, vedúcu z Viedne do Hermannstadtu (Sibiu-Rumunsko).

(2) Važec - Važecká jaskyňa – Národná prírodná pamiatka

Podzemná klenotnica horného Liptova, nachádzajúca sa vo Važeckom krase v západnej časti hornoliptovskej obce Važec. Sprístupnených 235 m ponúka nádherné zákutia s pohľadom na čisto biele stalagmy a stalaktity pripomínajúce rozprávkovú krajinu. V chodbe s názvom Kostnica sú vystavené kosti jaskynného medveda.

(3) Liptovský Ján - Stanišovská jaskyňa

Na južnom svahu Smrekovice, v ústí Stanišovskej do Jánskej doliny, v útrobach podzemia, leží ďalší cieľ vášho putovania, patriaci medzi najstaršie jaskyne Liptova, aj Slovenska. Prírodné dielo potoka Štiavnica sprístupnili jaskyniarski nadšenci. Zážitok z návštevy tejto jaskyne umocňuje svetlo čeloviek, ktorým si môžete posvietiť na diamantové nebo, zvláštne nápisy na stenách, kvapľovú výzdobu aj iné zaujímavosti. Pútavý výklad, počas 354 metrov dlhej prehliadky, milovníkov jaskýň zaujme aj poteší.

(4) Demänovské jaskyne – národná prírodná pamiatka

Jedinečné a nádherné, najkrajšie na Slovensku!

Obidve vytvorila podzemná riečka Demänovka. Ľadová jaskyňa, v brale Bašta, ponúka ľadovo krásny svet Medvedej chodby, dómovitých priestorov, Čiernej galérie a ďalších zákutí v troch jaskynných úrovniach.

Demänovská Jaskyňa Slobody je najnavštevovanejšou na Slovensku. Chodník ku vstupu je lemovaný náučnými panelmi. Veľkolepých kamenných vodopádov a priezračných, bohato zdobených jazierok s kvapľovými leknamí a jaskynnými perlamí sa treba dotknúť očami. Rôzna farebnosť výzdoby a krehká krása jaskyne stoja za to.

- Demänovská ľadová jaskyňa je jednou z prvých známych jaskýň sveta. Spomína sa v listine ostrihomskej kapituly zo dňa 5.12.1299. Prvý raz ju preskúmal a opísal Juraj Buchholtz ml. roku 1719. Odvtedy ju vyhľadávali rôzni učenici z celého sveta. V 80-tych rokoch minulého storočia zásluhou Liptovského odboru Karpatského spolku v Liptovskom Mikuláši jaskyňu sprístupnili i širšej verejnosti. Zaujímavosťou Demänovskej ľadovej jaskyne je tzv. „Kniha návštev“ na zasintrovanej stene s podpismi historicky významných osôb.

(5) Liptovský Hrádok – Hrádocké arborétum

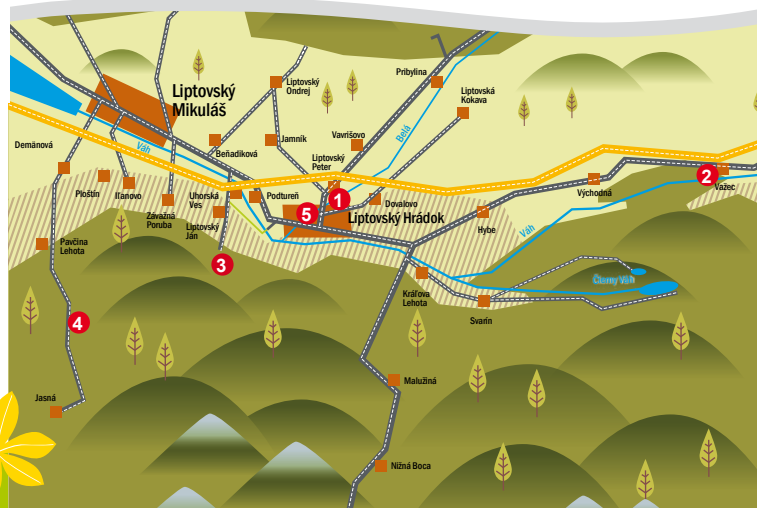
Do mesta na sútoku riek Váh a Belá sa v závere svojho putovania aj vrátite. Zážitky z podzemia vám pomôže v tichu uzavrieť do spomienok Hrádocké arborétum. Zaujímavým náučným chodníkom vás prevedie 7 informačných tabulí a 100 vybraných a označených taxónov v slovenskom a latinskom jazyku.

Hrádocké arborétum je najvyššie položené arborétum v Strednej Európe a jedno z najstarších na Slovensku. Na rozlohe 7,03 ha sa nachádzajú tretie najrozsiahlejšie dendrologické zbierky na Slovensku

Liptovský Hrádok – Grand Castle – www.grandcastle.sk
Tel.: +421 44 520 77 11, GPS N: 49° 2' 46.11", E: 19° 43' 56.21"
Važec – Važecká jaskyňa – www.ssj.sk, Tel.: +421 44 529 41 71,
GPS: N: 49°3'23" E: 19°58'19"

Liptovský Ján – Stanišovská jaskyňa - www.stanisovska.sk,
Tel.: +421 908 640 061, GPS N: 49° 00' 29" E: 19° 40' 27"
Demänovské jaskyne – www.ssj.sk, Tel.: +421/ (0)44/ 559 16 73,
GPS - Demänovská jaskyňa Slobody N: 48°59'55" E: 19°35'9"
- Demänovská ľadová jaskyňa N: 49°0'58" E: 19°34'54"

3. Za krásnymi výhľadmi

Ak chcete vnímať rozľahlosť územia akoby z vtáčej perspektívy – musíte zaradiť do svojho putovania vyvýšené miesta (či už prírodné, alebo umelo vytvorené), z ktorých ho budete mať ako na dlani.

Trasa nás zavedie na priťažlivé miesta s jedinečnými výhľadmi na okolitú krajinu, ktorú z východu a západu vymedzujú priehrady na Váhu a zo severu a juhu Tatry.

Liptovský Hrádok má v rámci SR najlepšie podmienky na spoznávanie rozhľadní. V okruhu 27 km je ich až deväť!

POPIS TRASY:

Bývalá rozhľadňa na kopci Zapač (1), Vavrišovo (2), cez Mašu (3), smerom na Kráľovu Lehotu do Svarína. Odtiaľ na Neznámu (4), späť do Liptovského Hrádku (5). Trasa končí v Liptovskom Mikuláši na Háji Nicovô (6).

Trasu možno absolvovať na bicykli alebo autom; niektoré jej časti musíte prejsť pešo.

(1) Liptovský Hrádok – Zapač

Výlet za výhľadmi začnite pri historickej budove bývalého Solného a Medného úradu - dnes Národopisné múzeum. Odtiaľto mostom cez rieku Váh pešou túrou na vrchol kopca Zapač až k torzu bývalej rozhľadne. Výstup trvá približne 75 min. Horský masív Západných Tatier je krásnou kulisou mesta Liptovský Hrádok, ktoré budete mať z tohto miesta ako na dlani.

(2) Vavrišovo – Múzeum kuruckých tradícií

V obci Vavrišovo sa nachádza Múzeum bitky pri Vavrišove, ktoré má aj vyhladkovú vežu s výhľadom na obec, Západné a Nízke Tatry, končiare Kriváň a Ďumbier. Vstup do nej je potrebné dohodnúť na Obecnom úrade.

(3) Maša - s vážnicou a klopačkou (NKP)

Vysoká pec na tavenie železnej rudy, dnes historická expozícia baníctva a hutníctva v zachovanej vážnici a klopačke. Točítymi schodmi, z ktorých dýcha história sa dostanete do veže s výhľadom do blízkeho okolia. Maša je súčasťou Liptovského múzea v Ružomberku, resp. Národopisného múzea v Liptovskom Hrádku.

(4) Neznáma – homá nádrž PVE Čierny Váh

Vrch Neznáma nie je typickou rozhľadňou, ale výhľad odtiaľ je neopakovateľným zážitkom. Autom do Svarína, k rampe za dolnú nádrž PVE Čierny Váh. Odtiaľ pešo alebo na bicykli na vrch Neznámej (1150), ktorá v sebe ukrýva známu hornú nádrž priehrady. Približne 6 km trasa s prevýšením cca 450 m vám v závere ponúka tie najkrajšie výhľady. Ak si zabudnete fotoaparát – budete banovať!

(5) Liptovský Hrádok – Skalka

Bralo Skalka, tvoriace východný cíp Hradskej hory, je neodmysliteľnou vyhladkovou súčasťou mesta. K dvojkrižu na vrchole sa dostanete nenáročnou trasou za cca 7 min. Odtiaľ sa vám naskytne výhľad na celé mesto, hrad a kaštieľ, rieku Belú, okolité obce a panorámu Západných a Vysokých Tatier s názvami jednotlivých vrchov ocitajúcich sa vo vašom zornom poli. Pod Skalkou je vybudovaný pomník s pamätnou tabuľou venovaný obetiam 1. a 2. svetovej vojny, obyvateľom obci Belianskej doliny.

(6) Liptovský Mikuláš – Háj Nicovô

Cieľom vášho putovania bude pietne miesto na Háji Nicovô – najväčší vojenský cintorín v bývalom Československu, s hrobmi takmer 1 400 príslušníkov Prvého československého armádneho zboru. Miesto poskytuje nádherný pohľad na vodnú nádrž Liptovská Mara, okolité dediny, Nízke, Západné aj Vysoké Tatry, Chočské vrchy. Z východu panorámu ohraničuje Kriváň (2494), zo západu Choč (1611).

Na trase za krásnymi výhľadmi možno zablúdiť aj k ďalším rozhľadniam stredného Liptova - napr. v Liptovskom Jáne, Nižnej Boci, v Pavčinej Lehote a v Jasnej na Ostredku.

Múzeum kuruckých tradícií – nutné požiadať o sprístupnenie telefonicky na tel. č.: +421/0445271073, www.vavrisovo.sk

Maša - s vážnicou a klopačkou – www.muzeum.sk,

Tel.: +421 44 522 24 85, +421 904 550 461 - Ing. Flodr - správca

4. Za liptovským adrenalinom

Ak chcete zažiť pridanú hodnotu naplnenú dobrodružstvom – musíte prijať pozvanie na zážitkové aktivity, ktoré poskytujú vodné toky a vybudované parky vo vzrušujúcou ponukou.

Trasa umožní dobrodružnejším povahám zažiť množstvo adrenalínu v čarovnom prostredí Liptova. Ponúkajú športy, spojené s krásnou prírodou, budú pre Vás určite krásnym a jedinečným zážitkom.

POPIS TRASY:

Rieka Váh (1), Rieka Belá (2), Areál vodného slalomu Liptovský Mikuláš (3) a odtiaľ je len na skok do Pavčinej Lehoty na Bobovú dráhu (4), do Tarzánie v Jasnej (5), alebo na Paragliding (6).

(1) Rieka Váh – najdlhšia rieka Slovenska

Rieka Váh vzniká sútokom Bieleho a Čierneho Váhu pri obci Kráľova Lehota v nadmorskej výške 664 metrov. Je najdlhšou slovenskou riekou, tečúcou spod Tatier až na juh, kde sa vlieva do Dunaja. Splavovaný úsek začína v obci Kráľova Lehota a končí v Uhorskej Vsi. Je dlhý 11 km. Môžete vidieť Váh z rovnakého pohľadu, ako liptovskí pltníci na prelome 19. a 20. storočia. V tých dobách sa používali jednoduché plte z vyťaženého dreva, ktoré sa vedeli doplaviť až do Čierneho mora. Splav Váhu patrí medzi najmenej náročné a je vhodnou zábavou aj pre rodiny s deťmi.

(2) Rieka Belá – Najkrajšia horská rieka Európy

Táto najdravšia rieka Slovenska tečúca priamo spod Kriváňa vám ponúkne okrem adrenalínu aj krásny pohľad na nádhernú prírodnú scenériu Vysokých Tatier. Splav začína na Podbanskom v lokalite Kokavský most. Je pomerne náročný, preto sa odporúča iba skúsenejším raftérom, alebo v sprievode skúsených sprievodcov. Končí sa po 17 km plavbe v Liptovskom Hrádku, neďaleko historického hradu Grand Castle, kde sa môžete buď dobre najesť alebo si odpočínúť vo wellness centre. Rafting vo Belej určite patrí medzi najkrajšie prírodné splavy na Slovensku.

(3) Liptovský mikuláš – Areál vodného slalomu

vznikol v Liptovskom Mikuláši, najmä vďaka dlhodobému úspešným vodákum. Od centra mesta je vzdialený 1,5 km. Je to umelo vytvorený kanál, na ktorom vás čakajú veľké vlny, spenené veľké valce a skoky. Počas dvoch hodín (cca 10 jazd) sa s pomocou inštruktora naučíte zvládať umelo vytvorené vodné prekážky. Obtiažnosť kanálu je stredná až vysoká. Všetci adrenalínoví nadšenci si tu určite prídu na svoje!

(4) Pavčina Lehota – Bobová dráha

Bobová dráha v Pavčinej Lehote je najstrmšia bobová dráha na Slovensku. Umožňuje skvelý zážitok z jazdy po jedno koľajnicovej alumínovej dráhe v špeciálne navrh-

nutých boboch pre jednu alebo dve osoby. Prevýšenie dráhy je 120 m a jej dĺžka 1000 m. Nechajte sa prekvapiť krásnym výhľadom na okolie Nizkých Tatier a pocitom vrcholného zážitku z jazdy.

(5) Tarzánia - Jasná

Tarzánia je prírodný lanový park postavený z rôznych lanových prekážok, ktoré sú zavesené vo výške a to buď na stromoch alebo na umelo postavených stĺpoch. Pozostáva z dvoch trás vybudovaných pomocou 34 plošín a 95 prekážok vo výške približne 4 až 7 m nad zemou. Je vhodná aj pre rodiny s deťmi, pre ktoré je vytvorená detská dráha. Ponúka Vám patričnú dávku adrenalínu, miernu dávku fyzickej námahy a hlavne perfektný zážitok.

Demänovská dolina dlhá 16 km, je najnavštevovanejšou dolinou Nizkých Tatier pre svoje ideálne lyžiarske terény, svetoznáme jaskyne, možnosť letnej turistiky a pre krásnu faunu a flóru. Súčasťou doliny je rekreačná časť Jasná, ktorá poskytuje ubytovacie možnosti v hoteloch rôznych kategórií.

(6) Paragliding

Paragliding je najslobodnejší a najľahšie prístupný letecký šport. V sprievode skúseného inštruktora môžete absolvovať tandemový zoskok z Chopku, druhého najvyššieho vrchu Nizkých Tatier. Ak chcete zažiť voľné lietanie a vidieť krásu liptovskej krajiny zhora, poďte sa vybrať do oblakov a vychutnať si dokonaly pocit, ktorý vám tento let ponúka.

Liptovský Mikuláš – Areál vodného slalomu

– www.mutton.sk, www.visitliptov.sk, Tel.: 0918 417 487

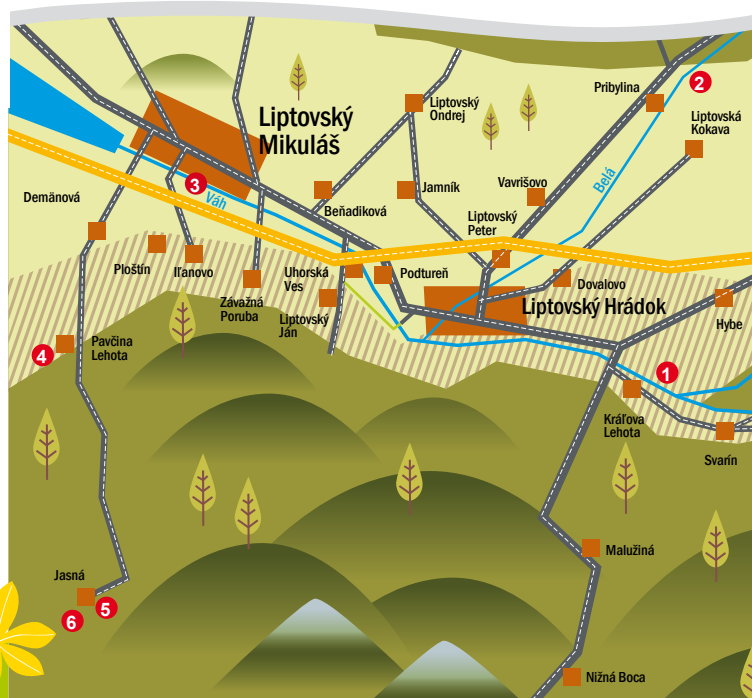
Pavčina Lehota – Bobová dráha – www.demanovskadolina.sk, www.mikulas.sk,

tel: +421 44 554 8163, +421 903 500 659

Tarzánia - Jasná – www.tarzania.sk, www.visitliptov.sk,

+421 907 308 557; +421 44 562 0049

Paragliding – www.mutton.sk, Tel.: 0918 417 487

5. Za dobrou vodou

Keď chcete mať okrem vizuálneho aj skvelý chuťový zážitok – musíte nasmerovať svoje kroky k prírodným zdrojom ľahodnej vody vyvierajúcej z hlbín zeme.

Trasa je príjemnou vychádzkou na miesta, kde zem ponúka osviežujúcu minerálnu vodu pre tých, ktorých láka príjemný dúšok priamo z prameňa.

POPIS TRASY:

Z najkrajšieho hrádockého námestia (1) cez Borovú sihoť (2) a prameň Medokýš (3) do Liptovského Jána (4). Odtiaľ do Uhorskej Vsi (5) a hrádzou Váhu alebo cestou I./18 späť do Liptovského Hrádku. Rozšírený okruh vás môže zaviesť Do Račkovej doliny k prameňu pri Orešnici a na Vyšnú Bocu k ďalšiemu prameňu. Trasu možno absolvovať na bicykli alebo autom, niektoré jej časti aj pešo.

(1) Námestie Františka Wisnera

Námestie Františka Wisnera, vybudované v roku 2011 je pomenované po významnom prefektovi, ktorý v našom meste pôsobil. V roku 1796 založil Prvú lesnícku školu v Uhorsku, v roku 1805 sa zaslúžil o povýšenie sídliska na mestečko „Hradek“ a udelenie trhového práva výnosom Františka II., za čo mu právom patrí titul „otec mesta“. Na žulovej skale je jeho bronzový portrét s podpisom. Prídomek „von Morgenštern“ mu bol priznaný za aktívny pracovný život a služby cisárovi.

V Národopisnom múzeu, ku ktorému sa pešo dostaneme za 5 min., sú viaceré unikátne expozície – Historická soľná cesta, Modrotlač v Liptove, Galéria paličkovanej čipky, Ovcárske múzeum. Obdobiu pôsobenia Františka Wisnera a iných prefektov je venovaná zaujímavá expozícia – Úrad prefekta likavsko-hrádockého komorského panstva.

(2) Borová sihoť

Borová sihoť je rekreačná oblasť na západ od Liptovského Hrádku. Na jej území sa nachádzajú ruiny veže bývalého sídla Bogomíra a jeho synov z Liptovského Jána.

(3) Medokýš

Prechádzkou cez „hojdaci“ most a po vyznačenej trase sa dostanete k minerálnemu prameňu Medokýš. Po občerstvení môžete pokračovať poza Uhorskú Ves smerom do Liptovského Jána (alebo späť na parkovisko autom k ďalšiemu cieľu trasy). Medzi prameňom Medokýš a Uhorskou Vsou stáli základy starovekej strážnej veže, ktorá patrila do strážneho pohraničného systému. Podobnými strážnymi vežami sú Vatra a Bašta pri Podturni, Skalka v Liptovskom Hrádku a malé hradisko na križovatke ciest pri Kráľovej Lehote.

(4) Liptovský Ján – kaďa a prameň teplica

Za obcou Liptovský Ján, ktorá bola sídlom uhorského panstva a dodnes je územím mnohých honosných kúrií a kaštieľov, vyvierá zo zeme v prírodnom kúpeľnom kráteri

liečivá termálna minerálna voda. Názov „kaďa“, ktorý sa pre kráter ujal u miestnych obyvateľov, je známy aj vzdialenejším návštevníkom. Tesne pri kaďi sa môžete občerstviť prameňom Janka liptovského, v ktorom na povrch vyteká pitná minerálna voda. Neďaleko sa nachádza areál letných kúpalísk s termálnou vodou. Prijemná pešia túra vás zavedie do Jánskej, resp. Stanišovskej doliny, odkiaľ si môžete vybrať viacero náročnejších túr dolinami a hrebeňmi Nízkyh Tatier.

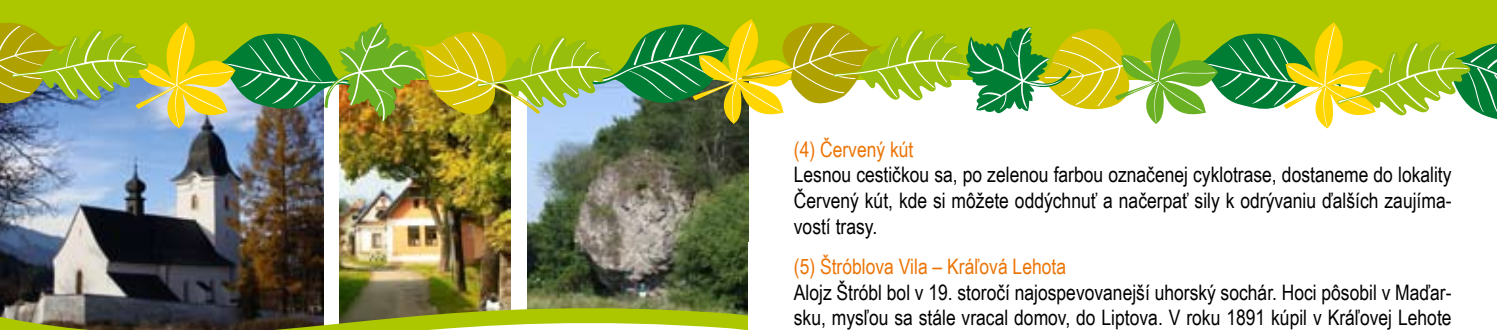

(5) Uhorská Ves – minerálny prameň „Uhorčianka“ s dreveným strážcom Žabiarikom Zachytený minerálny prameň, s vynikajúcim zložením je posledným dúškom voľne dostupnej prírodnej vody na tejto trase. Hrádzou rieky Váh alebo cestou I./18 sa dostanete späť do východiskového bodu vyššie popísanej trasy, do Liptovského Hrádku. Na námestí Františka Wisnera ju môžete zakončiť príjemným osviežením na letných terasách.

Chata Orešnica sa nachádza takmer na konci, autom dostupnej časti, Račkovej doliny. Pod chatou vyvierá minerálny, voľne dostupný prameň. Do Račkovej doliny odbočíte za obcou Pribylina (cesta č. 237, smer Podbanské a Vysoké Tatry).

Vyšná Boca je bývalá banská obec. Za evanjelickým kostolom (NKP), ktorý sa pretransformoval z pôvodného tolerančného, postaveného v klasicistickom štýle v roku 1785 na mieste staršieho chrámu, už poľahky nájdete prameň KYSELKA so silne železitou minerálnou vodou. Do Vyšnej Boce odbočíte z cesty č. 18 pri Kráľovej Lehote.

6. Hrádcko-porubským chotárom

Ak chcete precítiť krajinu inakšie ako cez podrážky topánok, či pneumatiky áut (a žiaden tátoš nie je na blízku) – vydajte sa chotárom dvoch susediacich území na bicykli. Neobanujete!

Trasa, ktorá je dlhá 13.6 km vám odhalí krásne zákutia, neobyčajné miesta, unikátne prírodné výtvory v kombinácii s históriou a majstrovstvom liptovských murárov. A určite trochu preverí aj vašu kondíciu.

POPIS TRASY:

Liptovský Hrádok, Hradná ulica, pred budovou lesníckej školy – Socha Raneného diviaka (1), Dovalovo – Katolícky kostol s domčekmi liptovských murárov na vyšnom konci (2), odtiaľ prejdete popri Kaplnke nad Dovalovom (3) lúčno-lesnou cestou do Červeného kúta (4). Potom sa krátkym úsekom po ceste I/18 presuniete k Štrôblovej vile (5) a nakuknete k mašianskemu balvanu. Cesta späť vedie cez Liptovskú Porúbku (6), až do Liptovského Hrádku (7).

(1) Liptovský Hrádok – Socha Raneného diviaka

Socha raneného diviaka, z roku 1902, pochádza z dielne významného sochára Alojza Štrôbla, narodeného v dnešnej Kráľovej Lehote, v minulosti osade, ktorá bola súčasťou Liptovského Hrádku. Originál sochy bol pôvodne umiestnený pri Štrôblovej vile v Kráľovej Lehote, odkiaľ ho neskôr premiestnili do anglického parku pred Lesníckou školou Jozefa Dekréta Matejovie, kde stojí dodnes. V roku 2011 ju Mesto Liptovský Hrádok zaradilo medzi významné pamiatky.

(2) Dovalovo – Katolícky kostol

Po Hradnej ulici, popri hrade a kaštieli s jazierkom v popredí sa dostanete do mestskej časti Dovalovo, kde sa nachádza ranogotický rímskokatolícky kostol sv. Martina z druhej polovice 13. storočia, s obranným múrom zo 17. storočia.

DOVALOVO – DOMY LIPTOVSKÝCH MURÁROV

Ny vyšnom konci po pravej strane cesty po vyznačenej cyklotrase môžete obdivovať murárske umenie chýrnych liptovských murárov, ktorí sa preslávili výstavbou Pešti (dnešná Budapešť). Najslávnejším spomedzi nich bol nepochybne Ján Nepomuk Bobula, pri ktorého rodnom dome sa môžete cestou pristať.

(3) Kaplnka nad Dovalovom

Hore strmším kopčekom sa dostanete na najkrajšie miesto v Dovalove a to, ku kaplnke, odkiaľ je nádherný výhľad do širokého okolia v pozadí s tatranskými štítmí. Podľa tradície bola kaplnka postavená po tragickej udalosti, ktorá sa odohrala na tomto mieste v roku 1692 (pri búrke tu bol zabýť pastier i s volmi).

(4) Červený kút

Lesnou cestičkou sa, po zelenu farbou označenej cyklotrase, dostaneme do lokality Červený kút, kde si môžete oddýchnuť a načerpať sily k odryvani ďalších zaujímavostí trasy.

(5) Štrôblava Vila – Kráľová Lehota

Alojz Štrôbl bol v 19. storočí najospevovanejší uhorský sochár. Hoci pôsobil v Maďarsku, myslou sa stále vracal domov, do Liptova. V roku 1891 kúpil v Kráľovej Lehote rodný dom, ktorý si upravil na svoje rodinné sídlo. Svoju rodnú chalupu premenil na kópiu zámku Vajdahunyad, sídlo kráľa Mateja Korvína v Sedmohradsku. V máji 1906 už bola hrubá stavba budovy i veže hotová. Objekty pre služobníctvo a hospodárstvo vybudovali v roku 1907. Umelec mal svoj ateliér na prízemí veže, nad ním na prvom poschodí bol maliarsky ateliér jeho sestry Žofie.

Keď prejdete cez most a zabočíte hneď za ním doprava, dostanete sa na ľavý breh Váhu. Vo vzdialenosti cca 2 km sa nachádza **Mašiansky balvan**. Je to jedinečný kamenný útvar - balvanovitý zvyšok riečnej terasy, ktorý vznikol ako riečny ostrov. Balvan je vysoký 20 metrov a je zaradený medzi naše prírodné pamiatky.

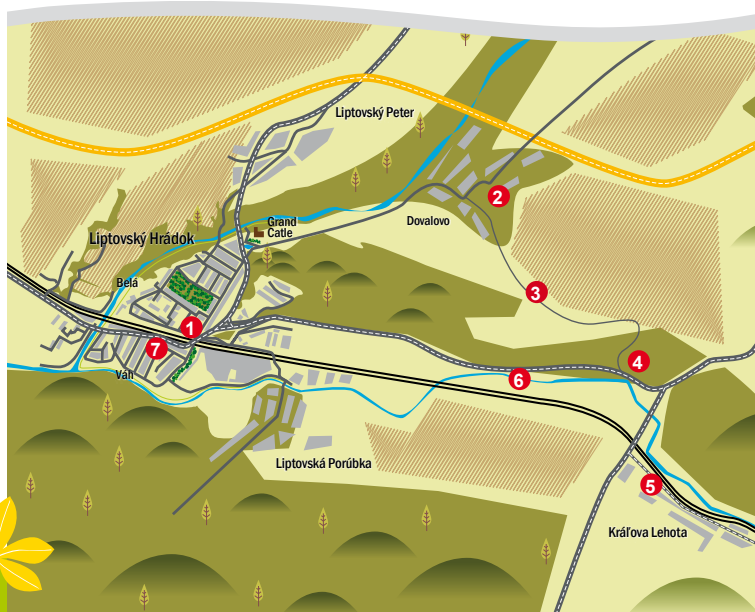
(6) Liptovská Porúbka

Po asfaltovej ceste popod horu sa cca po 6 km dostanete do Liptovskej Porúbky. Cyklotrasa je značená červenou farbou. Okolie obce ponúka domácim aj návštevníkom množstvo prírodných krás. Väčšina katastra patrí do územia Národného parku Nízke Tatry a do jeho ochranného pásma. Časťou chotára je Národná prírodná rezervácia Ohnište.

Zaujímavý je aj výstup na Slemä (1513,7 m n. m.). Počas 2. sv. vojny narazilo na končiar transportné lietadlo a celá posádka zahynula. Pri zvyškoch lietadla stojí pamätná mohyla a tabuľa s menami obetí. Turistická trasa prechádza aj popri dvoch partizánskych bunkroch, z čias druhej svetovej vojny.

(7) Liptovský Hrádok – Námestie Františka Wisnera

Opäť ste doma, v meste, z ktorého ste sa na cyklo putovanie vydali. Už len pohľad na oko fontány v strede námestia vás osvieži, o využití letných terás ani nehovoriac.

7. Baníckym krajom

Ak sa chcete ponoriť do hĺbín zeme – neváhajte a navštívte expozície a obce, ktoré v minulosti baníctvom žili, ak dávate prednosť náročnejšiemu pohybu – zakončte putovanie dobrou túrou.

Trasa je príležitosťou nahliadnuť do krás rudného bohatstva, ukrývajúceho sa v lipťovských horách a dolinách. Spája aktívny relax s poznávaním banskej histórie, ktorá sa nám postupne odhalí v najrôznejších podobách.

POPIS TRASY:

Liptovský Hrádok – Maša (1), cestou I./18 do Malužinej (2). Z Malužinej sa vydajte Bockou dolinou do Nižnej (3) a Vyšnej Boce (4). Odtiaľ prejdite na Čertovicu (5) a po krásnej túre sa môžete vrátiť do Liptovského Hrádku.

(1) Liptovský Hrádok – Maša (Vážnica, klopačka)

Jedným z najkrásnejších miest baníckej histórie na Liptove je určite Liptovská Maša, ktorá sa nachádza v tesnej blízkosti Liptovského Hrádku. V roku 1792 tu postavili Hrádočania hámor na spracovanie medenej rudy a vysokú pec nazývanú Maša. Medená ruda a z nej kované medené platne sa dopravovali na pltiach dolu Váhom. Železná ruda sa spracúvala vo vysokej peci. Pretože železo, ktoré vyrábali, bolo veľmi kvalitné, postavili následne v Liptovskom Hrádku (v rokoch 1804 a 1805) továrňu na výrobu pušiek, karabín a pištolí. Ročne tu vyrobili asi 24 tisíc kusov kvalitných zbraní. Expozícia je umiestnená v pôvodných budovách vážnice a klopačky, ktoré tvorili súčasť hrádockého železiarskeho podniku z konca 18. storočia.

(2) Malužiná

Zaujímavým miestom pri putovaní za históriou baníctva je aj obec Malužiná, ktorá vznikla ako banská obec hrádockého panstva v druhej polovici 18. storočia. Pre účely baníctva tu bol postavený Hámor. Je to výrobné zariadenie na spracovanie železa alebo medi. Postavili ho v roku 1765 na meď pre banícke podniky na Boci. Patril panstvu Liptovský Hrádok a zanikol v roku 1860. V obci dnes nájdete: Malužinskú pracháreň z roku 1804; Drevený dom pre robotníkov huty a hámra z roku 1807 (postavený za Františka Wisnera); Prepriahareň koní (Haláš) a hostinec s kolkárňou (NKP), z roku 1808.

(3) Nižná Boca

Obec Nižná Boca sa rozprestiera po oboch brehoch potoka Bocianka. Prvá zmienka o obci je z roku 1285. Nižná Boca vďačí za svoj vznik rudnému bohatstvu. Prvým dokladom o baníctve na Boci je privilégium z roku 1285, v ktorom kráľ Ladislav IV. udeľuje komesovi Bohumírovi právo dolovať a ryžovať zlato v potoku Bocianka. Bocianske baníctvo preživalo svoj zlatý vek v 14. a 15. storočí, kedy sa ťažili len bohaté a ešte nedotknuté časti ložísk. V 16. storočí boli otvorené bane na oboch stranách údolia, čiže na Kráľovskej i Svätójskej Boci. Ťažilo sa v nich zlato a striebro, tiež meď, antimón a železo.

(4) Vyšná Boca (Banický dom)

Malá, pôvodne banícka obec leží na konci Bocianskej doliny pod Čertovicou a Rovnou hoľou. V minulosti sa v jej chotári dolovalo železo, zlato a antimón, neskôr sa obyvateľstvo zaoberalo poľnohospodárstvom, prácou v lesoch a chovom dobytká. Banícku minulosť pripomína reťazová zástavba v údolí s veľkými baníckymi domami s pavlačami, ktoré sa dnes menia na rekreačné chaty. Určite zaujímavým zážitkom je návšteva pamiatky Banického domu, ktorý pripomína banícky život vo Vyšnej Boci. Je typickým príkladom banického zrubového domu vystavaného na kamennej podmurovke. Vyšná Boca je oáza kľudu a ticha s vynikajúcimi možnosťami rekreačnej, vysokohorskej turistiky, cykloturistiky a v zimnom období ponúka výborné podmienky na aktívny oddych na lyžiarskych svahoch.

(5) Čertovica - Pešia túra (Lajštroch)

Čertovica leží v nadmorskej výške 1 238 m n. m. Sedlom ide cesta prvej triedy a hlavná turistická magistrála tahajúca sa celým hrebeňom Nízkyh Tatier. Už pri príchode sa vám naskytne neopísateľný pohľad na okolité hory s trávnatými lúčkami. V tomto príjemnom prostredí máte možnosť oddychu a občerstvenia. Výstup na Lajštroch (1 602 m) trvá 1:05 hod. a prevažná časť trasy vedie po hrebeni. Na vrchole si môžeme vychutnať krásny výhľad na Kráľovoohoľské Tatry. Túra je považovaná za ľahkú a oddychovú.

V zimnom období sa tieto nádherné lúky menia na lyžiarske svahy. Kombinácia ľahkých a stredne náročných zjazdoviek v celkovej dĺžke 12 km, ponúka výborné možnosti zlepšenia lyžiarskej techniky pre všetkých lyžiarov.

Maša (Vážnica, klopačka)– www.muzeum.sk,

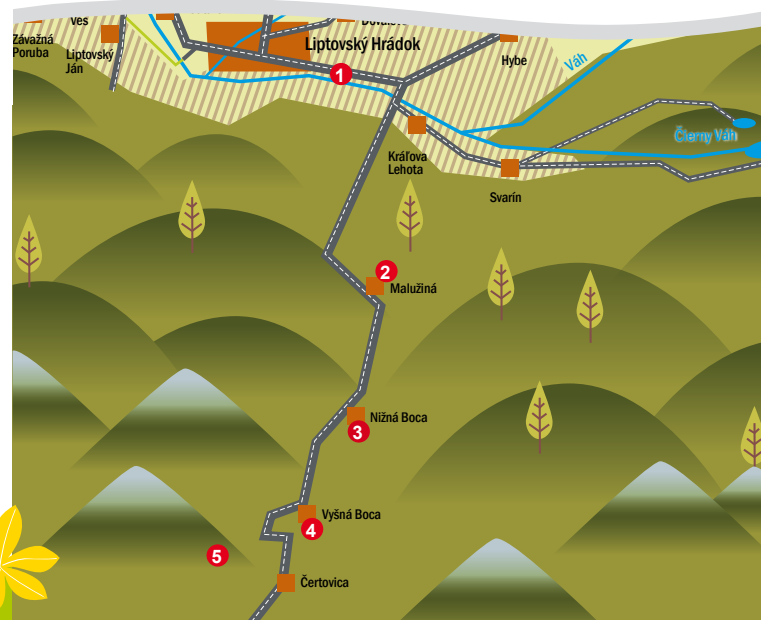
Tel.: +421 44 522 24 85, +421 904 550 461 - Ing. Flodr - správca

Nižná Boca – www.niznaboca.sk

Vyšná Boca – Banický dom – www.liptovskemuzeum.sk, tel: 044/5293163, Ing.

Peter - správca

Čertovica – www.certovica.sk, GPS N: 49°2'56.09" E: 19°2'44.5"

8. Za liptovskými hradmi

Ak sa chcete v jednej trase ponoriť do histórie stredovekých hradov, opradenej tajomstvami, spojenjej s aktívnym pohybom - oplatí sa vám vybrať si práve toto celodenné putovanie.

Touto trasou sa vydáte po stopách stredovekého života, ktorý nám dokumentujú pozostatky a zrúcaniny majestátnych hradov, opradené množstvom povestí a legiend, kde môžete, o. i., dať rozlet svojej fantázií.

POPIS TRASY:

Začiatok je v Liptovskom Hrádku v nádhernom prostredí hradu s kaštieľom - Grand Castle (1), odkiaľ sa vyberieme na Hrad Likavka (2). Ďalšia zastávka nás zavedie do Kalamien na hrad Liptov (Starhrad) (3), odtiaľ na Havránok, kde sa nachádza významný archeoskanzen (4) a späť do Liptovského Hrádku (5) (jazierko pri hrade).

(1) Liptovský Hrádok – Grand Castle

Gotický kamenný Hrad, Novum Castrum, dnes jeho zakonzervované zvyšky s nádherným kaštieľom, sa nachádza v okrajovej a časovo najstaršej časti Liptovského Hrádku (bývalá osada Belsko), v tichom a romantickom prostredí. Pochádza zo 14. storočia, kedy ho dal postaviť na sútokú Váhu a Belej zvolenský župan Donč. Jeho históriu vám priblíži prehliadka nádvorím a interiérom kaštieľa s výkladom, ako aj audiovizuálna prezentácia rekonštrukcie dotiahnutá do súčasnej podoby (minimálny počet - 6 dospelých osôb). Na terase hradnej reštaurácie Magdaléna Zai, v nádhernej záhrade, si môžete vychutnať dúšok skvelého vína alebo inej kulinárskej špeciality. Je to jedno z najpôvabnejších miest Liptovského Hrádku.

(2) Hrad Likavka

37 km, čo je cca 25 min od Liptovského Hrádku sa nachádzajú zrúcaniny Likavského hradu, ktoré stoja na jednom zo skalnatých štítov Chočských vrchov na pravom brehu Váhu. Gotický horný hrad sa rozkladá na najvyššom mieste vyvýšeniny. Prešiel renesančnou úpravou a má malé nádvorie v strede medzi zrúcaninami palácov. Zachovalo sa tu mnoho gotických a renesančných kamenných architektonických článkov, najmä obruby okien, portály a konzoly. Dolný hrad má mohutné opevnenie so vstupom a baštami, chrániacimi uzavreté preddvoria. Po rozsiahlych rekonštrukčných prácach bola v roku 2004 sprístupnená verejnosti Hunyadyho veža, v ktorej je umiestnená expozícia dejín hradu, prostredníctvom obrazovích i hmotných exponátov.

(3) Kalameny – Hrad liptov (Starhrad)

Zaujímavý miestom je aj Hrad Liptov alebo Starhrad, ktorý sa nachádza cca 15 km od Likavského. Vznikol v druhej štvrtine 13. st. Zvyšky niekdajšieho hradu stoja na vrchu Sestrč (1000 m n. m.) v Chočských vrchoch, odkiaľ sa vám naskytne jedinečný výhľad na okolitú krajinu. Bol najvyššie položeným hradom na Slovensku a zároveň

jeden z najvyššie položených v strednej Európe Verejnosti sú prístupné zvyšky odkrytej architektúry po stavebno-konzervátorských úpravách na základe archeologického výskumu.

Oblúbeným cieľom v Kalamenoch sú minerálne vrty s termálnou vodou až 34°C v podobe jazierka s rozmermi asi 20 x 10 m. Tento „prírodný wellness“ je vyhľadávaný nielen domácimi obyvateľmi, ale aj turistami z celého Slovenska, Čiech, Poľska a iných krajín, pre svoje blahodarné účinky na organizmus. Verejnosti je sprístupnený zdarma 24 hodín denne.

(4) Havránok – Keltské sídlo

Na vrchu Havránok sa ukrýva najvýznamnejšia archeologická lokalita Liptova - keltské sídlisko z mladšej doby železnej (300-100 pred n.l.). Zoznámite sa tu s keltskou históriou, ktorú vám priblížia zvyšky pôvodných hradieb keltského hradiska. Je tu zrekonštruovaná podoba dvorca z mladšej doby železnej, náznaková rekonštrukcia brány keltského hradiska, vstupu do svätyně (120-50 p.n.l.) a rekonštrukcia obydlia z obdobia jeho zániku. Z celej plochy archeologického skanzenu je nádherný pohľad na vodnú nádrž Liptovská Mara v celej jej kráse.

(5) Liptovský Hrádok

A keď sa sem, do Hrádku po celodennej túre vrátite, sadnite si k jazierku pri hrade a vychutnávajte pocity, ktoré vo vás zanechala celodenná aktivita.

Na svojich potulkách navštívte miesta v ktorých sa dobre varí a príjemne oddychuje: Reštaurácia Magdalény Zai pri Hrade a kaštieli v Liptovskom Hrádku, odbočka z cesty II./237

Liptovský Hrádok – Grand Castle – www.grandcastle.sk
Tel.: +421 44 520 77 11, GPS N: 49° 2' 46.11", E: 19° 43' 56.21"
Hrad Likavka – www.liptovskemuzeum.sk, Tel.: +421 44 432 24 68,
GPS N49.10551, E19.31242

Kalameny – Hrad Liptov – hrad je voľne prístupný,
GPS N: 39°8'39.05"; E: 19°25'24.98"

Havránok – Keltské sídlo – www.liptovskemuzeum.sk, Liptovské múzeum Ružomberok
tel : 044 / 432 24 68, GPS N:49,10496°E:19,48695°

9. História a ľudové tradície Liptova

Ak túžite odhaliť poklady ľudí vpradených do zachovaných tradícií, piesní a zvykov, na pozadí významnej histórie - táto trasa je vám ušitá na mieru a určite naplní vaše očakávania. Dotknite sa jej prostredníctvom uchovaných klenotov.

Trasa je jedinečným návratom do čias, kedy ľudia vytvárali a dodržiavali rituály, ktorým dnes hovoríme „ľudové tradície“. Cesta vás privedie k uchovaným dokladom o remeslách a prácach spojených so životom jednoduchého človeka.

POPIS TRASY:

Liptovský Hrádok (1), Hybe (2), cez Východnú (3) do Važca (4) a po diaľnici do Pribyliny (5). Trasa končí späť v Liptovskom Hrádku (6).

(1) Liptovský Hrádok- Národopisné múzeum

Výskumná a zberná oblasť múzea v Liptovskom Hrádku tvorí územie celého Liptova. Od roku 2004 je jeho sídlom historická budova Soľného a Medného úradu. Medzi stále expozície múzea patria:

Historická soľná cesta - pozostáva z výtvarných diel a textového materiálu. Približuje dejiny obchodu so soľou a cesty, ktorými táto vzácna surovina do Liptovského Hrádku prichádzala.

Modrotlač v Liptove - dejiny modrotlačiarstva ako cechového remesla v Liptove, prezentácia ľudového odevu a bytového textilu z modrotlaču, výstava modrotlačových foriem. Rekonštrukcia dielne posledného majstra Daniela Žišku z Hýb.

Galéria paličkovej čipky - liptovská paličkovaná čipka, charakteristické vzory čepcových čipiek, čipka používaná v ľudovom odevu a bytovom textile. Unikátna Čipkárska cesta Slovenskom.

Úrad prefekta likavsko – hrádockého komorského panstva - expozícia dobového nábytku s bohatou zbierkou poľovníckych trofejí približuje obdobie konca 18. a začiatku 19. storočia, kedy bola budova Soľného úradu sídlom prefekta likavsko - hrádockého komorského panstva.

Expozícia ovčiarstva - špecializovaná expozícia pastierskej kultúry. Má nadregionálny charakter a jej cieľom je prezentácia kultúrnych tradícií spojených s tradičnými formami chovu oviec. Môžete tu vidieť drevené salašnícke stavby, úžitkové predmety na spracovanie ovčieho mlieka, odevy a charakteristické odevné doplnky ovčiarov z viacerých regiónov Slovenska.

(2) Hybe – Dom Dobroslava Chrobáka

je miestnym múzeom obce Hybe, v ktorom nájdete informačné centrum, hrnčiarsku dielňu, dielňu na výrobu medovníkov, expozíciu o kultúre a histórii Hýb a pamätnú izbu Dobroslava Chrobáka, ktorý bol významný slovenský prozaik, esejista, kultúrny publicista a literárny kritik. Vstup je potrebné vopred dohodnúť s pracovníkom informačného centra (e-mail: krajovicova@hybe.sk)

(3) Východná – Amfiteáter FFF

Obec Východná ukrýva jedinečný prírodný amfiteáter s krásnou panorámou Tatier, kde sa pravidelne, od roku 1954, prezentuje najlepšie ľudové umenie. Jeho dominantu tvorí 28 m vysoká vyhladková veža Májka, z ktorej možno vzhliadnuť na krásnu panorámu Vysokých, Západných, ako aj Nizkých Tatier. V areáli amfiteátra určite neobídte krásnu prírodnú expozíciu drevených ľudových plastík. Každoročne, prvý júlový víkend, tu tisíce návštevníkov slávi najstarší sviatok ľudového umenia na Slovensku – Folklórny festival Východná.

(4) Važec – Múzeum Ľudových tradícií

Múzeum ľudových tradícií je ukážkou života, byvania, práce, zvykov a obyčajou ľudí z Važca. Môžeme tu vidieť: nenapodobiteľný važecký kroj, mužský i ženský a remeslá - kovárskej, stolárskej a obuvníckej dielne a ďalšie zaujímavé exponáty zozbierané do súkromnej zbierky.

Na svojich potulkách navštívte miesta v ktorých sa dobre varí a príjemne oddychuje: Salaš Bereky, do ktorého sa dostanete z diaľnice D1, odbočkou pri obci Východná

(5) Pribylina – Múzeum liptovskej dediny

Za obcou Pribylina, pod svahmi Západných Tatier nájdete jedno z najkrajších múzeí v prírode. Drevené a kamenné objekty pochádzajú zo zatopených oblastí vodného diela Liptovská Mara a niektorých obcí horného a dolného Liptova. Okrem drevených obytných a hospodárskych stavieb, reprezentujúcich typické znaky ľudového stavitelstva roľníckych a remeselníckych vrstiev, sú tu aj dva vzácné stredoveké kamenné objekty. Všetky stavby spolu vytvárajú jedinečnú skladbu historického a kultúrneho prostredia dávneho Liptova.

(6) Liptovský Hrádok – Dalova galéria

V závere vašej trasy sa vráťte do Liptovského Hrádku, kde môžete navštíviť Dalovu galériu, v ktorej sa nachádza zbierka neprofesionálnej, ľudovej drevorezby. Jej expozíciu tvoria prevažne darované diela, ale aj diela hrádockého rezbára Dalibora Novotného.

Liptovský Hrádok – Múzeum – www.liptovskemuzeum.sk, tel. č.: +421 44 522 24 85, GPS N: 49° 2' 3,983" E: 19° 43' 6,660"

Hybe – Dom Dobroslava Chrobáka – na požiadanie vás prevedie pracovníčka informačného centra, Tel.: +421 918 435 278

Važec – Múzeum Ľudových tradícií – vstup do múzea je potrebné si vopred telefonicky dohodnúť tel: +421 (0) 44 529 43 95, mobil: +421 908 092 586

Pribylina – Múzeum Liptovskej dediny – www.liptovskemuzeum.sk, Národopisné múzeum Liptovský Hrádok tel č.: +421 44 522 24 85, GPS N:49.1003 E:19.7958

Liptovský Hrádok – Dalova galéria - tel.: +421 908 906 919

10. Cestou Liptovského sna

AK si chcete dobre prevetrať hlavu na príjemnej cyklotúre a spoznať cestu, ktorou odľukovali rušne starej železničky – budete uchvátení aj trasou, aj svojim výkonom. A v závere dňa – veľmi, veľmi spokojní.

Trasa je príjemným strávením voľného času v krásnej prírode Národného parku Nízke Tatry a úžasným lákadlom najmä pre milovníkov prírody a histórie, ktorá nás zavedie do fascinujúceho času lesných železníc. Pozrieť si ich môžete ako statickú expozíciu v skanzene.

POPIS TRASY:

Liptovský Hrádok (1) odtiaľ po ceste I/18 do Kráľovej Lehoty (2), ďalej cez Svarín (3) na Čierny Váh (4) až do Benkova (5). Predposlednou zastávkou je Múzeum liptovskej dediny v Pribyline (6) a návrat do Liptovského Hrádku (7).

(1) Liptovský Hrádok - Staničná budova považskej lesnej železničky

Považská železnica bola jednou z najdlhších lesných železníc Slovenska. Viedla cez voňavé ihličnaté lesy popri zurčiacej rieke Čierny Váh. Jej výstavba sa začala v roku 1913. Dokončená bola v roku 1940. Hlavná trať začínala v Liptovskom Hrádku a končila v Staníkove. Mala množstvo odbočiek do vedľajších dolín a spolu s nimi predstavovala dĺžku 107 km. Slúžila hlavne na dopravu dreva a od roku 1932 aj na prepravu osôb medzi Liptovským Hrádkom a Teplickou.

(2) Kráľova Lehota

Kráľovu Lehotu založili koncom 13. až 14. storočia kráľovskí služobníci, majúci za úlohu strážiť okolité lesy a poľovný revír. Kým osadu nevybudovali, dal im kráľ úľavu na daniach – kráľovu lehotu. (Nevieme, či platí dodnes, ale pomenovanie sa vžilo a ostalo). Každý, kto sa chcel dostať do dolín Bocianky a Čierneho Váhu musel cez ňu prejsť. Od 19. st. patrí medzi malé dediny horného Liptova. Kráľova Lehota mala vlastnú pílu, ktorá je v prevádzke dodnes. V jej časti, ktorá kedysi patrila k Hrádku sa narodil významný sochár Alojz Štróbl.

(3) Osada Svarín

Táto pôvodne lesnícka osada vznikla na sútoku Čierneho Váhu so Svarínkou. Z Kráľovej Lehoty ňou prechádzala Čiernovážska železnica, ktorá mala v osade zastávku. Bývalá staničná budova sa tu zachovala do konca júla 2012, kedy bola kompletne rozobratá. Za stanicou sa trať rozdeľovala. Hlavná trať šla ďalej smerom na Čierny Váh a po necelom kilometri prichádzala k mostu cez rieku Čierny Váh. Odbočka - Svarínka, viedla do Svarínskej doliny.

Z osady cez Svarínsku dolinu vedie na juh žltou značkou vyznačený turistický chodník na Veľký Bok (1 727 m a ďalej na Zadnú Hoľu (1 619 m) po hlavnom nízkotatranskom hrebeni.

(4) Čierny Váh – Lesnícky cintorín

V nádhernom údolí Čierneho Váhu na severnom úpätí Kráľovohofských Tatier vznikla v 18. st. významná lesnícka osada Čierny Váh. Trať Považskej lesnej železničky sa tu začala stavať v roku 1914. Klenotom osady je Lesnícky cintorín v strede ktorého sa nachádza kaplnka a zvonica zo začiatku 19. storočia. Najstarší hrob je datovaný rokom 1812. Spočívajú tu celé generácie lesníkov a ich rodín, ale aj obyčajných ľudí, ktorých život bol zviazaný s lesom.

Okolo cintorína vedie turistický chodník označený modrou značkou zo stanice Východná na Priehybu a ďalej na hlavný hrebeň Nízkych Tatier.

(5) Benkovo

Z Čierneho Váhu do Benkova vedie lesným porastom novovybudovaná cyklotrasa, kde sú ešte na niektorých miestach pozostatky zašlej slávy po lesnej železnici. Môžete tu vidieť staré pätníky, podvaly, hneď na začiatku železničnú stanicu, z ktorej sa v súčasnosti stalo malé múzeum. Meria 4,5 kilometra a je vhodná aj pre pešiu turistiku. Má mierne stúpanie a je nenáročná na kondíciu. V jej závere sa dostanete do bývalej staničky Benkovo, kde vidno pozostatky staničnej budovy.

(6) Múzeum liptovskej dediny v Pribyline

Považská železnica bola zrušená v roku 1971. Niektoré časti, ktoré sa z tejto železnice zachovali môžete nájsť v múzeu Liptovskej dediny v Pribyline, kde je sprístupnená statická expozícia historického vozového parku (pamäť rušne uložené na provizórne koľajisko a zvyšok trate) tejto úzkorozchodnej železničky.

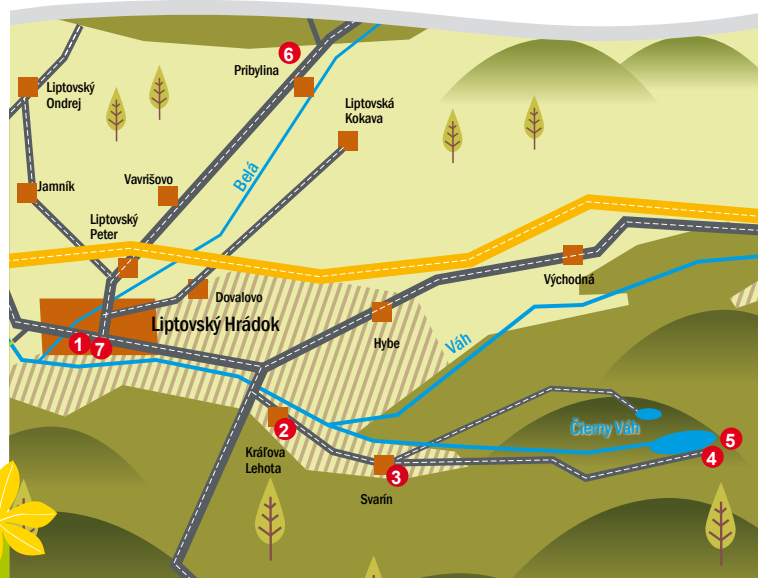
(7) Liptovský Hrádok

Po návšteve Liptovskej dediny v Pribyline sa môžete vrátiť späť do Liptovského Hrádku, kde sa cca 5 min. pešo od bývalej staničnej budovy, kde môžete opäť zavítať do Národopisného múzea a vybrať si jeho stále expozície histórie a tradícií Liptova.

Kráľová Lehota – www.kralovalehota.sk,
GPS N 49° 01.555' E 19° 47.036'

Pribylina – Múzeum Liptovskej dediny – www.liptovskemuzeum.sk, Národopisné múzeum Liptovský Hrádok tel. č.: +421 44 522 24 85, GPS N: 49°6'28" E:19°48'10"

Liptovský Hrádok town, it's worth...

If you want to know the city you live in or the one visiting any good, you must indulge into its history and presence, natural environment and landmarks, most certainly life of its inhabitants. To become friends with the city you need to touch with all of your senses. This guide will help to fall in love with Liptovský Hradok and its surroundings throughout a various offer of marvelous and prodigious sites. Afterwards you can identify truly with a subhead: "IT'S WORTH ...to see, ...to visit, ...to know, ...to uncover, ...to taste!"

1. From Belsko to Mravnik settlement

If you want to form a proper knowledge basis about this part of Liptov, the smallest city of area called Liptovský Hradok is the most certainly best one to start with. City with traditions of forestry, woodworking industry, metallurgy, trade, as well as original art goes hand in hand with beautiful countryside. Wander through the places walked by history and the people who have created this city, places still interesting and attractive to see today. The educational path connects the two oldest settlements which were previously generated in the Liptovský Hradok - Belsko settlement and settlement of Mravnik.

2. Across the Liptovský karst

Across the Liptovský karst if you want to experience what is uncovered only for „explorers“ - you must descend into the depths and become friends with the elements formed during the millenniums. The journey allows you to enter mysterious world of unique spaces underground, which are bear witness of the nature forces and sensitive human intervention. In its ending, you will sense over other natural dimension in the green embrace of the arboretum. (There are more than 4,000 known caves and chasms in Slovakia, 16 are available to the public, of which there are 4 in Liptov.)

3. Beautiful views

To perceive the vastness of the area in a bird's eye perspective - you must include whether natural or man-made raised sightseeing points into your itinerary of wanderers to have Liptov at your fingertips. The journey takes us on an attractive place with a unique view of the surrounding countryside, which is defined by the river Vah dams from east to the west and the Tatra Mountains on the north and south.

4. Adrenaline in Liptov

To experience added value via adventure - you need to accept the invitation to challenge white waters and parks of exciting offer. More adventurous of you can go for an adrenalin rush in a charming environment of Liptov. Introduced sports connected with beautiful scenery will surely be a mixture of beauty and originality.

5. Spring water

Experience other than visual, ok, no problem. You can direct your steps to places where the ground offers a refreshing mineral water for those who are attracted to take a pleasant sip straight from the source.

6. Across Liptovský Hrádok and Liptovská Porúbka area

To feel the country otherwise than through the soles of shoes and when no steed is around - this is it and embark bounds of two contiguous areas on a bike, you'll not regret! The track with length of almost 14 km will reveal beautiful coves, unusual places and unique natural creations combined with the history and mastery of Liptov masons and examine your stamina.

7. Liptov - region of mining

Do not hesitate and visit villages and expositions that used to live the miners and if you prefer more demanding physical activity you can highlight your quest with a proper mountain walk. This route gives the opportunity to have a detailed look into an ore wealth leaping through the hills and valleys of Liptov region. Active relax with new knowledge of mining history goes hand in hand yet still uncovers its different perspectives.

8. Liptov castles on bikes

Covering history of medieval castles spanned with secrets and hitting the road on a bike - this is the route worth the try. Follow the life of medieval men documented behind remains and ruins of majestic castles gimped with legends, always the places where you can let your fantasy free.

9. History and folk traditions of Liptov

Do you desire to uncover simple people treasures of well protected traditions, songs and habits on the background of significant history? Well, this path is custom made for you then and will surely meet your expectations. Touch it via preserved jewelry and travel to the past where rituals we call now "folk traditions" were formed. Craftsmanship in life of a simple man is a light motif of this educational trail.

10. By the road of Liptov dream

If you are willing to free your mind during a pleasant "velo" trip and to get to know a track where low profile steam engines used to drag freshly cut wood in its cars - this is the right choice. At the end of the day you will be marveled by the scenery and effort delivered. This trip is a welcomed time spending activity at the foothills of The Low Tatras National park especially for history lovers; trip will lead to a splendid time of forestry railway. Visit Pribylina open - air museum to see the steam engine and few cars live on static display.

Autori fotografií:

Jana Ambrózová, Martin Seemann, Jana Šebová, Július Šuba a Vladimír Škuta, členovia ART Štúdia Liptovský Hrádok; Archív Liptovského múzea v Ružomberku, Archív Referátu kultúry MsÚ v Liptovskom Hrádku.

Z Liptovského Hrádku...

Oplatí sa vidieť

Oplatí sa navštíviť

Oplatí sa objaviť

Oplatí sa spoznať

Oplatí sa skúsiť

Oplatilo sa navštíviť, vidieť, spoznať, ochutnať, objaviť?
Tak prídte zas! Radi vás privítame!

Do videnia!

Propagačnú brožúru „Liptovský Hrádok ... oplatí sa...“ vydáva Mesto Liptovský Hrádok s finančnou podporou
Oblasťnej organizácie cestovného ruchu REGIÓN LIPTOV, Liptovský Mikuláš
Spracoval: Mestský úrad, Referát kultúry, ©2014, náklad 3000 ks

Ak chcete dobre poznať miesto, v ktorom bývate, resp. do ktorého prídete na návštevu – musíte vniknúť do jeho histórie, pamiatok, prírody, súčasnosti aj života jeho ľudí. Musíte sa ho dotknúť viacerými zmyslami, aby ste sa s ním spriatelili. Cez tohto sprievodcu si Liptovský Hrádok s jeho okolím, zahŕňajúcim pestrú ponuku všeličoho krásneho a nevšedného, zamilujete. A stotožníte sa s podtitulom „oplatilo sa...“

